

Controvèrsia sobre l'austeritat a l'ombra de la 'Laudato Si'

Dill, 30/05/2016 per Catalunya Religió

(Joan Gómez -[Justícia i Pau](#)) Més d'una setantena de persones s'han aplegat el matí de dissabte a La Vagoneta, Sant Just Desvern, en la Trobada Catalano-Balear de Justícia i Pau 2016. L'objectiu: reflexionar i debatre al voltant dels temes que el papa Francesc ha tractat en l'[encíclica Laudato Si'](#).

Superar el paradigma tecnocràtic no significa enyorar temps antics

A jutjar pels aplaudiments, el plat fort de la trobada ha estat **Albert Florensa**, enginyer i filòsof. El seu discurs ha anat desgranant elements que entroncaven amb la resta de participants. El punt de partida era que el [model tecnocràtic](#) és, segons el papa Francesc, una de les arrels dels problemes ambientals. I per superar el paradigma tecnocràtic no és necessari renegar de la ciència ni de la tècnica, ni enyorar temps antics. La tècnica és una característica intrínseca de la humanitat, que a més de bona, és necessària. Per tant, el problema rau en la seva absolutització, de la mateixa manera que passa amb d'altres principis bons com la llibertat i la igualtat. Conseqüentment, el problema no és la tècnica, sinó la relació que la humanitat hi manté, la qual cosa no és un discurs nou, sinó que ja té vells precedents.

Per què no limitem la tècnica?

El professor de filosofia de la tècnica a l'IQS es mostra molt crític amb els economistes en no haver introduït el principi de l'entropia en l'anàlisi econòmica. La riquesa es calcula en relació al producte que es crea, sense descomptar-ne el bé que es destrueix (primer, amb l'extracció, i després, amb el residu). D'aquesta manera, s'incorre en la fal·làcia del creixement il·limitat, perquè com més produïm més béns tenim, oimés si mai no restem els béns que deixem de tenir. Així doncs, encara que el coneixement creixi de forma exponencial, se supera el punt de no retorn perquè el planeta no pot reposar els béns gastats (com els combustibles fòssils) al ritme que requereix la pròpia tècnica.

Ens sabem esclaus dels diners i no de la tècnica

Mentre la ciència antiga explicava la realitat tangible, la ciència moderna busca operativitat, funcionalitat, predicció, poder. I la tècnica ho facilita, de manera que es retroalimenten i creixen unint-se en la tecnociència, en una direcció molt diferent a la que havia seguit antigament.

A diferència de la ciència antiga, actualment la ciència és autònoma en la mesura que es pretenen solucions tècniques als problemes que ha creat la mateixa tècnica. A més, és universal en acaparar tots els àmbits. I també s'accelera, de manera que la humanitat no controla el seu temps, sinó que s'hi sotmet: "la tècnica inventa

mitjans per reduir el temps de producció, que no ens fan guanyar temps, sinó que ens fan fer més coses en el mateix temps”. Aquesta submissió, però, és completament invisible: confiem de forma acrítica que els problemes tècnics seran resolts amb la tecnologia futura, mentre no ens adonem que perdem el control de les nostres vides en mans de la tècnica.

Si la tècnica ens esclavitzava, fóra bo preguntar-nos què ens en pot alliberar. ¿Es pot limitar la tècnica? Com es pot limitar la tècnica? Fins ara, hem vist que els sistemes polítics més diversos la potencien: nazisme, comunisme, capitalisme... ningú no l'ha limitada. L'encíclica *Laudato Si'* fa adonar d'aquesta necessitat d'alliberament i esperança, i en proposa el cristianisme. Un Déu que crea amb un mitjà aparentment molt feble: la paraula. I amb l'exemple d'un pobre que mor a la creu i que, tanmateix, és totpoderós en l'amor.

El crit dels pobres i el crit de la terra són unísons

Laudato Si' és un crit profètic compartit més enllà de l'Església: el crit dels pobres i el crit de la terra són unísons. Així s'ha expressat el consiliari de Justícia i Pau de Barcelona, mossèn **Josep M. Fisa**, que ha iniciat la ponència apuntant la importància que té aquesta encíclica: és el programa del pontificat. I es parteix d'un diagnòstic segons el qual, la persona es troba perduda i s'ha de reorientar per retrobar el seu lloc en la humanitat.

Com bé ha expressat posteriorment la secretària general de la Comisión General de Justicia y Paz, **Isabel Cuenca**, es tracta d'un text que s'entén bé a la primera lectura, sense necessitat de coneixements teològics. Però això no significa que sigui simple, perquè en la segona lectura també s'hi descobreix nova riquesa. I en la tercera lectura, i així successivament.

De fet, ha lloat el text per molts motius, amb un fil conductor: qui estima la natura, s'ha de preocupar pels pobres. I d'aquesta manera, el text no se centra tant en els problemes dels rics (la contaminació dels cotxes) com en els de les famílies pobres: fum a les cases per la mala combustió de cuines i calefaccions, l'aigua contaminada o el deute que contrauran les futures generacions dels països pobres a causa de la depredació mediambiental per al consum dels rics. No hi ha una crisi social i una altra d'ambiental, sinó una mateixa crisi que requereix un "home nou", fruit d'un gran esforç educatiu, cap a una nova síntesi cultural, que deixi enrere el poder derivat de la tècnica.

L'austeritat és un objectiu?

Joan Majó, que ha rememorat la seva participació en la fundació de Justícia i Pau, ha mostrat la seva sorpresa per les poques cites que relacionen l'encíclica del papa Francesc amb la *Pacem in Terris*, de **Joan XXIII**, quan al seu parer, són indissociables. Un dels punts de coincidència és concebre que el benestar només existeix si ho és per a tothom i és sostenible.

Pel qui havia estat ministre d'Indústria i Energia, la *Laudato Si'* té una temptació antitecnològica, a la qual Majó respon que no hem de posar límits a la tecnologia, sinó posar la tecnologia al seu lloc. Fent abstracció històrica, situa l'energia i la informació com els elements centrals del progrés. Els grans avenços de la humanitat es donen justament amb una resolució més efectiva d'alguna d'aquestes dues necessitats. I el cicle econòmic actual s'esgota perquè l'energia que havia

alimentat els motors dels darrers dos segles ara no ajuda a créixer, sinó que obstaculitza el ritme de creixement que hi havia hagut, tot augmentant les desigualtats.

Les energies renovables, doncs, han d'ajudar el canvi de paradigma gràcies als següents avantatges: no contribueixen a l'escalfament del planeta, provenen de fonts més repartides territorialment que els combustibles fòssils, són més eficients en la transformació i, finalment, la producció i distribució poden ser descentralitzades. L'efecte que produeix no és només mediambiental, sinó també social: reducció de tensions territorials (menys guerres), reducció d'oligopolis (menys desigualtat) i possibilitat d'augment del consum energètic sense contrapartides (augment del benestar). En aquest sentit, doncs, Majó alerta que no hem de predicar l'austeritat, sinó l'eficiència. Podem viure igual de bé amb més eficiència energètica, que ens permeti augmentar el consum d'energia tot reduint-ne la producció extractiva i contaminant. És a dir, posant la tecnologia al servei del que necessita la humanitat.

Controvèrsia: caldrà reduir-ne el consum quan l'energia sigui neta?

La controvèrsia s'ha centrat en si el canvi de model ha de comportar una reducció de consum, o si n'hi ha prou que consumim productes i serveis que afavoreixin el benestar sense comprometre la Creació, gràcies a la reutilització i reciclatge de productes i a les energies de fonts renovables. **Salvador Clarós**, sindicalista i membre de l'ACO, ha alertat que el decreixement sense canvi de model energètic i productiu és generador de pobresa: una economia basada en la reutilització i en la reducció dels residus fa decreixer l'extracció però no el consum.

També ha intervingut en el debat **Narcís Prat**, catedràtic d'Ecologia de la Universitat de Barcelona. Ha posat d'exemple que el planeta pot suportar una població de 10.000 milions de persones amb hàbits herbívors, però només 3.000 milions si són carnívors. D'aquesta manera, el canvi en el consum és tan necessari per al planeta, com inconvenient per als qui tenen un consum depredador i el poder per mantenir la desigualtat. Els ecòlegs tenen motius per ser pessimistes i fan una crida, per ser realistes, a la col·laboració de cadascú des del seu àmbit d'actuació.

Jornada catalanobalear de Justícia i Pau

La jornada catalanobalear de Justícia i Pau és una trobada de socis, col·laboradors i voluntaris de les diverses comissions de Catalunya i Menorca. Se celebra cada any en una diòcesi diferent i aquesta era la primera que se celebrava en el bisbat de Sant Feliu de Llobregat. En aquesta ocasió, el president de Justícia i Pau de Barcelona, **Eudald Vendrell**, ha iniciat la jornada amb una salutació als participants, tot llegint un missatge d'**Albert Quintana**, coordinador de les comissions catalanes de Justícia i Pau, en el qual s'avançava el desig de la trobada: més pau i més justícia per a un món més sostenible, casa acollidora per a tothom.

La taula presidencial es completava amb tres persones més. Mossèn **Joaquim Rius** s'encoratjava en veure que la tasca que duu a terme la comissió de Justícia i Pau de Sant Just Desvern tingués ressò més enllà del poble. L'alcalde de Sant Just Desvern, **Josep Perpinyà**, reconeixia també la gran tasca de la comissió local i es preguntava si de la crisi n'hem après prou, en vista d'algunes situacions actuals que recorden les que van fer esclatar la crisi. Finalment, el bisbe de Sant Feliu de

Llobregat **Agustí Cortés** ha convidat a recitar la Pregària cristiana amb la Creació, amb la satisfacció que aquest gest tan cristià s'uneixi a la resta de forces transformadores de l'humanisme.